

Adam Jachimczyk

***Obóz naukowy Studenckiego Koła Bibliologów
w Ośrodku Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych
w Toruniu – 16–27 września 1996***

W roku akademickim 1995/1996 Studenckie Koło Bibliologów przy Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej podjęło nowe formy działalności. Mają to być m.in. obozy naukowe, przygotowujące studentów do pracy z czytelnikami niepełnosprawnymi. Kierownictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej w Toruniu pozytywnie zareagowało na plan zorganizowania obozu w Ośrodku Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych działającym przy tej bibliotece i zaproponowało ze swej strony interesujący program pobytu¹.

Geneza Ośrodka sięga roku 1981, kiedy przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich zdecydowano się utworzyć, korzystając z istniejącej Sekcji Bibliotek Szpitalnych – Sekcję Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych. Wtedy wysunięto również postulat utworzenia Ogólnokrajowego Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych z siedzibą w Toruniu. 1 stycznia 1984 roku dyrektor WBPiKM Ryszard Dorożyński podjął decyzję o uruchomieniu w strukturze Wojewódzkiej Biblioteki Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych. Organizację i kierownictwo Ośrodka powierzono Franciszkowi Czajkowskiemu. Zadania, które postawiono przed Ośrodkiem, obejmowały: obsługę biblioteczną osób niepełnosprawnych z Torunia, nadzór merytoryczny nad bibliotekami szpitalnymi oraz pogłębianie znajomości o problemach ludzi niepełnosprawnych poprzez organizowanie szkoleń, seminariów, publikację specjalistycznych wydawnictw².

---

¹ Studenckie Koło Bibliologów istnieje od 1978 roku. Jego pierwszym opiekunem naukowym został dr Czesław Erber. Po dr Erberze funkcję opiekuna pełnili mgr Jolanta Kępa oraz dr Władysław Witek. Od roku akademickiego 1994/1995 pracami Koła kieruje mgr Adam Jachimczyk.

² F. Czajkowski, *Prawo do czytania. Dziesięć lat działalności Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych*. W: *Prawo do czytania. Człowiek niepełnosprawny w bibliotece. Alternatywne materiały czytelnicze. Materiały z międzynarodowego seminarium, Toruń, 24–25 październik 1994 r.*, Toruń 1994, s.22–23

Profesjonalnie kierowany Ośrodek w ciągu 12 lat istnienia zyskał sobie sporą renomę wśród użytkowników oraz w środowisku bibliotekarskim. Niezwykle różnorodna działalność Ośrodka znacznie wykracza poza zakres zadań stojących przed tradycyjną biblioteką. W strukturze placówki funkcjonują :

1. Biblioteka dla Niewidomych i Niepełnosprawnych z zestawem literatury czarnodrukowej, kolekcją książek mówionych oraz mówioną wersją „Gazety Wyborczej”. Ośrodek w kilku egzemplarzach wydaje również comiesięczny „Magazyn Dźwiękowy”, przeznaczony dla niewidomych i niedowidzących, będący przeglądem najważniejszych toruńskich wydarzeń.
2. Galeria Twórczości Niepełnosprawnych, która poprzez cyklicznie organizowane ekspozycje umożliwia integrację osób chorych ze zdrowymi.
3. Centrum Informacyjno-Bibliograficzne dysponujące bogatym księgozbiorem z zakresu psychologii, pedagogiki, rehabilitacji, biblioterapii. Centrum nie jest nastawione wyłącznie na obsługę informacyjną osób niepełnosprawnych. W kręgu zainteresowań znajdują się również osoby opiekujące się chorymi, którym Ośrodek zapewnia np. informacje o zasadach codziennej pielęgnacji chorego lub technicznych możliwościach zaadaptowania mieszkania dla potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Ważne miejsce w działalności Ośrodka zajmują również zajęcia czytelniczo-rehabilitacyjne z dziećmi. Regularnie organizowane konkursy (w październiku 1996 roku rozstrzygnięto właśnie konkurs dla uczniów szkół specjalnych i dzieci niepełnosprawnych pod hasłem „Mój teatrzyk”) umożliwiają aktywizację kulturalną dzieci z różnymi rodzajami niesprawności.³

Ośrodek prowadzi również ożywioną działalność wydawniczą, na którą składają się głównie wydawnictwa bibliograficzne, publikacje o charakterze popularnonaukowym i poradnikowym. Osobne miejsce należy poświęcić współpracy z Fundacją Literatury „Łatwej` w Czytaniu”, która działa w pomieszczeniach Ośrodka. Wydając szereg alternatywnych materiałów czytelniczych (książki łatwe w czytaniu, bity inteligencji, karty wyrazowe), rozwija świadomość społeczną o znaczeniu czytania jako niezbędnego czynnika rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Publikując materiały łatwe w czytaniu, Fundacja zapewnia niepełnosprawnym czytelnikom dostęp do jasnej i zrozumiałej informacji, a tym samym umożliwia im egzekwowanie swoich demokratycznych praw⁴.

---

³ Tamże, s. 26–28.

⁴ Dotychczas Ośrodek wydał trzy książki łatwe w czytaniu: *Zagadki*, Toruń 1991; A. Tuleya: *Ulica*, fot.: T. Krawiec, Toruń 1995; A. Tuleya, *W sklepie*, fot. W. Szabelski, D. Pach, Toruń 1996. Przygotowywane są kolejne książki łatwe w czytaniu m.in. *W bibliotece*, *W Kościele*, *Jadę autobusem i tramwajem*, *Na poczcie*.

Dwutygodniowy pobyt dzięki znakomicie merytorycznie opracowanemu przez pracowników Ośrodka programowi zaowocował zebraniem niezwykle cennego materiału dydaktycznego i naukowego. Studenci II, III i IV roku mieli możliwość zapoznania się ze wszystkimi aspektami specyficznej pracy z czytelnikiem niepełnosprawnym. Uczestnicy obozu zostali podzieleni na grupy, z których każda realizowała inny program. Studentki IV roku Katarzyna Kita i Marta Zawadzka przygotowały i przeprowadziły zajęcia czytelniczo-rehabilitacyjne z dziećmi. W przygotowaniu montażu słowno-muzycznego na temat polskiej muzyki przełomu lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych brali udział studenci III roku Renata Czekaj, Jolanta Jelińska oraz Przemysław Staroszczyk. W nagraniu „Magazynu Dźwiękowego” uczestniczyli studenci II roku Konrad Jawor, Michał Nosal, Norbert Mazur.

Wszyscy studenci aktywnie brali udział również w innych imprezach organizowanych przez personel Ośrodka Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych. Pomagali m.in. przy organizacji wernisażu Henryka Seweryna Zawadzkiego,

95-letniego artysty specjalizującego się w technice kolażu. Wzięli udział w seminarium nt. „Człowiek z chorobą Alzheimera w bibliotece. Zestaw literatury przedmiotowej” oraz w imprezach organizowanych specjalnie dla użytkowników Ośrodka : wieczorze autorskim niedowidzącej poetki Barbary Puliny-Wnęk i wysłuchali prelekcji ilustrowanej pokazem slajdów prof. Andrzeja Lewandowskiego pt. „Architektoniczne wizje Antonio Gaudiego”.

W programie pobytu znalazło się również miejsce na zapoznanie się ze specyfiką pracy punktów bibliotecznych. Studenci mieli m.in. okazję poznać bibliotekę szpitalną w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Lucjana Rydygieira oraz uczestniczyli w wyborze książek dla punktów bibliotecznych znajdujących się w szkołach oraz w areszcie śledczym. Członkom Studenckiego Koła Bibliologów umożliwiono również uczestniczenie w dostarczaniu książek do domów osobom unieruchomionym. Szczególnie te ostatnie zajęcia uświadomiły nam, jak niezwykle rolę rehabilitacyjną może odgrywać książka w życiu chorego człowieka.

Uzupełnieniem zajęć praktycznych były wykłady wygłaszane przez pracowników Ośrodka. O filozofii działalności Ośrodka, celach biblioterapii i obsłudze osób unieruchomionych mówił mgr Franciszek Czajkowski. Alternatywne materiały czytelnicze przedstawiła i szczegółowo omówiła mgr Arleta Tuleya.

Obóz naukowy w Toruniu zaowocował również zebraniem niezwykle bogatego i różnorodnego materiału fotograficznego dokumentującego pracę Ośrodka. Uczestnicy obozu nakręcili również film video, który będzie niezwykle cennym uzupełnieniem procesu dydaktycznego. Studenci przywieźli szereg

alternatywnych materiałów czytelniczych z zamiarem zademonstrowania ich na planowanej wystawie, prezentującej specyficzne aspekty pracy z czytelnikiem niepełnosprawnym.

Zetknięcie z profesjonalnie prowadzoną placówką, której działalność stanowi ewenement na skalę krajową, uzmysłowiło uczestnikom obozu rolę książki w terapii osób niepełnosprawnych. Podkreślić trzeba również konsekwencję, z jaką pracownicy Ośrodka walczą ze schematami myślowymi panującymi w społeczeństwie na temat osób niepełnosprawnych. Że nie jest to praca daremna, świadczy zwiększająca się popularność placówki wśród użytkowników.